

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 9. september 2022

Sag 113/2021

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Michael Lindquist, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Glostrup den 15. februar 2021 (A1-12530/2020) og af Østre Landsrets 16. afdeling den 6. juli 2021 (S-589-21).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørddam, Oliver Talevski, Kurt Rasmussen, Anne Louise Bormann og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået formildelse af frihedsstraffen og stadfæstelse af tillægsbøden.

Supplerende sagsfremstilling

T er ikke tidligere straffet af betydning for sagen.

Af en undersøgelse i medfør af retsplejelovens § 808, der er udarbejdet af Kriminalforsorgen og dateret 12. oktober 2020, fremgår bl.a.:

”Kriminalforsorgens konklusion:

Det er Kriminalforsorgens vurdering, at T er egnet til at modtage en hel eller delvis betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvortil det skal anbefales, at der fastsættes vilkår om tilsyn af Kriminalforsorgen i prøvetiden.

...

Kriminalforsorgens begrundelse:

Kriminalforsorgen har ved vurderingen vedrørende samfundstjeneste lagt vægt på T's gode og velordnede personlige og sociale forhold.

Kriminalforsorgen har videre lagt vægt på, at T er motiveret for at samarbejde med Kriminalforsorgen og indstillet på at gennemføre samfundstjeneste såvel som tilsyn.”

Retsgrundlag

Lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19 og blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse lovovertrædelser, som har baggrund i eller sammenhæng med covid-19) blev følgende bestemmelser indsat som § 81 d, stk. 1-3, i straffeloven:

”§ 81 d. Den straf, der er foreskrevet i denne lovs §§ 119-122, 133-134 b, 135, 144, 161 og 163, § 172, jf. § 171, stk. 1, § 189, § 247, stk. 2, § 263, stk. 1 og stk. 3, jf. stk. 1, § 263 a, § 285, stk. 1, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, § 286, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, § 287, stk. 1, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, samt §§ 288-290, 290 a og 293, § 299, stk. 2, og §§ 300 a, 301 og 303, kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelser har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Stk. 2. Har en af de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, kan straffen forhøjes således, at den bliver fire gange så høj.

Stk. 3. Ved udmåling af tillægsbøde efter § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelser omfattet af stk. 2 skal der lægges vægt på den opnåede eller tilsigtede vinding.”

Bestemmelsen i § 81 d trådte i kraft den 2. april 2020.

Af forarbejderne til § 81 d, stk. 1, fremgår bl.a. (Folketingstidende 2019-20, tillæg A, lovforslag L 157, s. 13 f.):

”Det er en betingelse, at den pågældende lovovertrædelse har baggrund i eller sammenhæng med ’covid-19-epidemien i Danmark’.

...

Det vil bero på en konkret vurdering af den begåede lovovertrædelse, herunder særligt overtrædelsens karakter, formål og kontekst, om betingelsen er opfyldt. Det må dog i almindelighed antages, at en overtrædelse af de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte bestemmelser har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, hvis overtrædelsen vedrører hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien eller værnemidler såsom håndsprit og mundbind eller andre knappe ressourcer i den aktuelle situation.

...

Det forudsættes samtidig med lovforslaget, at straffniveauet for de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte lovovertrædelser forhøjes til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Der vil dog ikke kunne idømmes fængsel på tid over 20 år, jf. straffelovens § 33, stk. 2.”

Af forarbejderne til stk. 2 fremgår bl.a. (a.st., s. 15 ff.):

”Det foreslås i § 81 d, stk. 2, at straffen for en af de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser forhøjes således, at den bliver fire gange så høj, hvis lovovertrædelsen har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Forslaget indebærer herved, at straffen for sådanne lovovertrædelser kan blive fire gange så høj.

Det forudsættes samtidig med lovforslaget, at straffniveauet for de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser i relation til hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien bliver fire gange så højt i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Der vil dog ikke kunne idømmes fængsel på tid over 20 år, jf. straffelovens § 33, stk. 2.

Begrebet ’hjelpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien’ dækker over de erhvervs- og jobrettede tiltag mv., som regeringen har lanceret med henblik på at afbøde de negative økonomiske konsekvenser af spredningen af covid-19 for danske lønmodtagere, arbejdspladser og virksomheder. Begrebet er dynamisk og omfatter såvel de allerede lancerede hjælpepakker, som hjælpepakker, der måtte blive lanceret på et senere tidspunkt.

...

Den foreslåede § 81 d, stk. 2, omfatter enhver lovovertrædelse, der har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Bestemmelsen vil derfor også kunne være overtrådt, hvis en person eller virksomhed har afgivet urigtige eller vildledende op-

lysninger eller fortiet oplysninger med forsæt til svigagtigt at opnå kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, uanset om kompensationen hermed er opnået.”

Af forarbejderne til stk. 3 fremgår bl.a. (a.st., s. 17):

”Efter retspraksis udmåles der sædvanligvis en tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2, ved sanktionering af visse former for økonomisk kriminalitet, hvor fængselsstraf anvendes. Det gælder eksempelvis for forsættelig skatte- og afgiftssvig, hvor tillægsbøden sædvanligvis udmåles svarende til de unddragne skatter og afgifter.

Det forudsættes, at der ved alle lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, hvor en person uberettiget har opnået eller søgt at opnå lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien og derigennem har opnået eller tilsigtet at opnå en økonomisk vinding for sig selv eller andre, skal udmåles en bøde som tillægsstraf. En bøde skal således almindeligvis idømmes som tillægsstraf i alle tilfælde, hvor en fysisk person idømmes en betinget eller ubetinget fængselsstraf. Tillægsbøden skal beregnes med udgangspunkt i den opnåede eller tilsigtede vinding og fastsættes i overensstemmelse med strafskærpelsen i stk. 2.

...

Forhøjelse af bøden skal ikke modsvares af en mindre fængselsstraf, og idømmelse af en tillægsbøde skal i almindelighed ikke afhænge af den tiltalte persons betalings-
evne.

Som eksempel kan nævnes, at en økonomidirektør i en virksomhed har opnået en økonomisk vinding på 1 mio. kr. til virksomheden ved uberettiget at opnå støtte fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Et sådant tilfælde vil som udgangspunkt efter praksis skulle sanktioneres med fængselsstraf og en tillægsbøde på 1 mio. kr. Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover almindeligvis skal idømmes en fængselsstraf, der er fire gange så høj, og en tillægsbøde på 4 mio. kr. til økonomidirektøren parallelt med fastsættelse af en bøde og konfiskation af den opnåede vinding hos virksomheden.”

Det fremgår af § 4, stk. 4, i ændringsloven, at bestemmelsen i § 81 d ophæves den 1. marts 2021. Om dette spørgsmål anføres i forarbejderne bl.a. (a.st., s. 10 f.):

”Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 d ophæves den 1. marts 2021. Forslaget om en sådan såkaldt ”solnedgangsklausul” indebærer, at bestemmelsen automatisk ophæves, medmindre Folketinget forinden beslutter at forlænge dens gyldighedsperiode.

...

Retsvirkningen af ophævelsen vil være, at strafskærpelserne i den foreslåede § 81 d ikke længere finder anvendelse fra den 1. marts 2021, således at straffen herefter igen skal udmåles efter de retningslinjer, som gælder i dag.

For så vidt angår overtrædelser, der begås inden, men pådømmes efter den 1. marts 2021, bemærkes det, at udgangspunktet efter den almindelige regel i straffelovens § 3, stk. 1, er, at spørgsmålet om strafbarhed og straffastsættelse skal afgøres efter den på pådømmelsestidspunktet gældende lov. Pådømmelsestidspunktets lov skal dog ikke lægges til grund, hvis ophøret af gerningstidens lov beror på ydre, strafskylden uvedkommende forhold, jf. bestemmelsens stk. 1, 2. pkt.

...

Baggrunden for, at loven ophæves den 1. marts 2021, er ... at det forudsættes, at der forud for en eventuel videreførelse af loven foretages en vurdering af, om det på baggrund af den faktiske situation i relation til covid-19-epidemien i Danmark er relevant at videreføre lovens bestemmelser. Forslaget er dermed ikke udtryk for, at der fra tidspunktet for lovens ophævelse er en ændret vurdering af strafværdigheden af de strafbare forhold, men for at det forudsættes, at der foretages en vurdering af, om det – på grund af de faktiske forhold – er relevant at videreføre bestemmelserne.

Den skærpede straf forudsættes på denne baggrund at gælde for sager om overtrædelse af de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte bestemmelser, der er begået efter lovens ikrafttræden og forud for dens ophævelse, uanset om sagerne pådømmes efter den 1. marts 2021. ...”

Lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (udskydelse af solnedgangsklausul) blev det bestemt, at straffelovens § 81 d ikke – som ellers fastsat ved lovændringen i 2020 – ophæves den 1. marts 2021, men først den 1. januar 2022.

Af forarbejderne til loven fremgår bl.a. (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag L 136, s. 6):

”Sammenfattende er det Justitsministeriets vurdering, at det danske samfund i en overskuelig fremtid fortsat ser ind i et kriminalitetsbillede, som svarer til det, der i foråret 2020 nødvendiggjorde lov nr. 349 af 2. april 2019. Efter ministeriets opfattelse er der således – i lyset af den fortsat usikre situation vedrørende covid-19 i Danmark – behov for foreløbigt at videreføre de regler, der blev indført med loven.

Det foreslås på denne baggrund, at solnedgangsklausulen i lovens § 4, stk. 4, udskydes, således at bestemmelserne i straffelovens § 81 d, retsplejelovens § 791 d, stk. 1, 2. pkt., og stk. 6, og udlændingelovens § 22, nr. 9, ophæves automatisk den 1. januar 2022.

Ved valget af denne dato lægger Justitsministeriet på den ene side vægt på, at de omfattede bestemmelser ikke bør gælde i længere tid, end de faktiske forhold i relation til covid-19-epidemien tilsiger. På den anden side lægger ministeriet vægt på, at situ-

ationen fortsat er usikker, og at Folketinget bør have tid og reel mulighed for – inden for en ordinær folketingssamling – at vurdere det fortsatte behov for bestemmelserne, herunder i lyset af en eventuel udvikling i efteråret 2021.

Ændringen vil have den effekt, at de pågældende bestemmelser vil være gældende frem til den 1. januar 2022, hvor de automatisk ophæves, medmindre Folketinget forinden beslutter at forlænge gyldighedsperioden. Dette indebærer, at Folketinget inden den 1. januar 2022 igen skal tage stilling til, om covid-19-epidemien og kriminalitetsbilledet forsat vurderes at nødvendiggøre en opretholdelse af lovens bestemmelser.”

Lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf mv., straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (opfølgning på flerårsaftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 mv.) blev følgende bestemmelser indsat som § 4, stk. 4 og 5, i ændringsloven fra 2020:

”Stk. 4. Ved pådømmelse fra og med den 1. juli 2022 af forhold omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, skal der ikke ske straffeskærpelse efter straffelovens § 81 d, stk. 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1.

Stk. 5. Straffelovens § 81 d, stk. 3, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder uanset stk. 4 fortsat anvendelse.”

Af forarbejderne til loven fremgår bl.a. (Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag L 180, s. 92 ff.):

”2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Straffelovens § 81 d's gyldighed i tid

Ved § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (Skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19 og blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse lovovertrædelser, som har baggrund i eller sammenhæng med covid-19) vedtog Folketinget bl.a. at indsætte en ny § 81 d i straffeloven.

...

Det fulgte af en solnedgangsklausul i § 4, stk. 4, i lov nr. 349 af 2. april 2020, at bl.a. bestemmelsen i straffelovens § 81 d skulle ophæves den 1. marts 2021. Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (Udskydelse af solnedgangsklausul) blev solnedgangsklausulen imidlertid ændret, så straffelovens § 81 d forblev i kraft indtil den 1. januar 2022.

Den 1. januar 2022 blev straffelovens § 81 d ophævet. Det er imidlertid i forarbejderne til solnedgangsklausulen forudsat, at strafskærperne i straffelovens § 81 d fortsat vil gælde for sager om forhold omfattet af bestemmelsen, der er begået efter ikrafttræden af, men forud for ophævelsen af § 81 d, uanset om sagen pådømmes efter ophævelsen heraf. Der henvises til Folketingstidende 2019-20, tillæg A, L 157 som fremsat, side 18.

...

2.5.2. *Justitsministeriets overvejelser*

Kriminalforsorgen står i en situation, hvor der er for få fængselspladser, og hvor virkningen af strafskærperne vedrørende covid-19-relateret kriminalitet forventes at forværre belægspresset i kriminalforsorgen betydeligt i de kommende år. Aftalpartierne er som en del af aftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 på den baggrund enige om, at ordningen hvorefter personer, som har svindlet med hjælpepakker, og som derfor kan få skærpet straffen til det firedobbelte, skal ændres, så de pågældende i stedet kan få skærpet straffen til det dobbelte.

Initiativet har til formål delvis at imødegå det betydelige pres på belægget i kriminalforsorgen, der følger af den nu ophævede § 81 d, stk. 2, i straffeloven. Det forventes, at der de kommende år vil blive afsagt domme om ca. 850 forhold, der er begået før ophævelsen af straffelovens § 81 d, som er omfattet af bestemmelsens stk. 2, og som må forventes at medføre en ganske markant straf for de pågældende.

Det er således nødvendigt at tage skridt til at lette presset på belægget i kriminalforsorgen. Samtidig skal svindel m.v. med hjælpepakker fortsat mødes med hård konsekvens af retssystemet.

Justitsministeriet finder, at initiativet bør gennemføres ved en ændring af lov nr. 349 af 2. april 2020.

Formålet med ændringen er, at personer, der har begået svindel m.v. med hjælpepakker, mens straffelovens § 81 d fortsat var i kraft, men som endnu ikke har modtaget endelig dom herfor, skal kunne idømmes indtil dobbelt – frem for indtil firedobbelte – straf i forhold til den straf, der ville være idømt for tilsvarende forhold, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Samtidig er det hensigten, at sådanne personer fortsat skal kunne idømmes tillægsbøder, der er fire gange så høje som den tillægsbøde, de pågældende ville være idømt i sager, der ikke omhandler svindel m.v. med hjælpepakker.

...

2.5.3. *Den foreslåede ordning*

For det første foreslås det, at der ved pådømmelse fra og med 1. juli 2022 af forhold omfattet af lovens § 1, nr. 1, dvs. omfattet af den nu ophævede § 81 d i straffeloven, ikke skal ske strafskærpe efter straffelovens § 81 d, stk. 2, som affattet ved lovens § 1, nr. 1.

Reglen i straffelovens § 81 d, stk. 2, omfatter lovovertrædelser, der er omfattet af § 81 d, stk. 1, som har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er

opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien.

Forslaget vil have virkning for straffesager om sådanne forhold, som er begået, mens straffelovens § 81 d var i kraft, og hvor der endnu ikke er afsagt endelig dom på tidspunktet for nærværende lovforslags ikrafttræden. Ved pådømmelsen af disse forhold vil domstolene – i stedet for strafskærpsreglen i straffelovens § 81 d, stk. 2 – alene skulle anvende strafskærpsreglen i straffelovens § 81 d, stk. 1, som denne bestemmelse var affattet efter § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020.

Virksomheden heraf vil være, at straffen som udgangspunkt vil skulle forhøjes til omkring det dobbelte – og altså ikke det firedobbelte – i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

...

Det foreslås for det andet, at straffelovens § 81 d, stk. 3, som affattet ved § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020, fortsat finder anvendelse på pådømmelsen af ovennævnte forhold fra og med lovens ikrafttræden.

Straffelovens § 81 d, stk. 3, omhandler udmålingen af tillægsbøder efter straffelovens § 50, stk. 2, i sager omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 2.

Forslaget vil have virkning for forhold omfattet af straffelovens § 81 d, der er begået, mens bestemmelsen stadig var i kraft, hvorom der på tidspunktet for nærværende lovforslags ikrafttræden ikke er afsagt endelig dom, og som uden dette lovforslag ville skulle være behandlet efter straffelovens § 81 d, stk. 2.

I sager vedrørende sådanne forhold vil der fortsat skulle idømmes en tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2. Tilsvarende forudsættes det fortsat – uanset at der skal ses bort fra strafskærpsreglen i straffelovens § 81 d, stk. 2 – at tillægsbøden som udgangspunkt skal forhøjes til det firedobbelte i forhold til praksis om forhold, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, dvs. til det firedobbelte af den opnåede eller tilsigtede vinding.”

Bekendtgørelser om midlertidig lønkompensationsordning til virksomheder i økonomisk krise som følge af covid-19

Bekendtgørelse nr. 267 af 25. marts 2020 om en midlertidig lønkompensation til virksomheder i økonomisk krise som følge af covid-19 indeholdt i § 1, stk. 1, § 2, stk. 1, nr. 1, og § 3, stk. 1, følgende bestemmelser:

”§ 1. Efter denne bekendtgørelse ydes delvis kompensation for private virksomheders lønudgifter for virksomheder, der står overfor at skulle varsle afskedigelser på minimum 30 pct. eller mere end 50 af virksomhedens ansatte, grundet et forventet omsætningstab som konsekvens af udbruddet af Coronavirussygdom (COVID-19).

...

§ 2. I denne bekendtgørelse forstås ved:

- 1) Ansatte: Lønmodtagere med fast, kontraktuel tilknytning til virksomheden, ansat før den 9. marts 2020 med fast arbejdssted i Danmark.

...

§ 3. En virksomhed kan efter reglerne i denne bekendtgørelse opnå lønkompensation for hjemsendte ansatte, som ellers måtte afskediges som følge af et forventet omsætningsstab.”

Bekendtgørelsen blev efterfølgende erstattet af bekendtgørelse nr. 701 af 29. maj 2020. I denne bekendtgørelse er § 2, stk. 1, nr. 1, affattet således:

”§ 2. I denne bekendtgørelse forstås ved:

- 1) Ansatte: Lønmodtagere med fast, kontraktuel tilknytning til virksomheden, ansat før den 9. marts 2020 med fast arbejdssted i Danmark. Lønmodtagere må ikke have en ejerandel på 25 pct. eller derover af den kompensationsberettigede virksomhed.”

Anbringender

T har anført navnlig, at frihedsstraffen efter lovændringen i 2022 alene skal fastsættes til omkring det dobbelte i forhold til praksis i sager, der ikke har sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Med hensyn til det beløb, som sagen angår, må det tages i betragtning, at det af bekendtgørelse nr. 267 af 25. marts 2020 om en midlertidig lønkompensation til virksomheder i økonomisk krise som følge af covid-19 – der var gældende på tidspunktet for hans ansøgninger til Erhvervsstyrelsen – ikke fremgik, at en kapitalejer ikke kunne søge lønkompensation til sig selv. Det fremgik først af den senere bekendtgørelse nr. 701 af 29. maj 2020. Han var derfor i god tro, da han søgte lønkompensation til sig selv, og den tilsigtede vinding er herefter kun ca. 195.000 kr. svarende til den ansøgte kompensation for C, D og E. Det må også indgå, at han slet ikke opnåede nogen økonomisk vinding, idet Erhvervsstyrelsen afviste begge hans ansøgninger.

Niveauet for den frihedsstraf, der herefter skal udmåles, indebærer, at der er grundlag for betinget dom, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste. Det understøttes af, at han ikke er straffet af betydning for sagen, og at han har gode personlige forhold.

En eventuel tillægsbøde bør som følge af lovændringen i 2022 højst fastsættes til det dobbelte af den tilsigtede vinding.

Anklagemyndigheden har vedrørende formildelse af frihedsstraffen anført navnlig, at det følger af lovændringen i 2022, at straffen for T som udgangspunkt alene skal forhøjes til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Byretten og landsretten har lagt til grund, at T ikke var i god tro med hensyn til lønkompen- sation til ham selv, og dette skal også lægges til grund af Højesteret. Sagen angår derfor svig for ca. 300.000 kr., og straffen for svig med offentlige midler i denne størrelsesorden udmåles efter praksis normalt i niveauet omkring 6-9 måneders fængsel. I den foreliggende sag, hvor T to gange forsøgte at få udbetalt lønkompen- sation med angivelse af urigtige oplysninger, bør straffen fastsættes til fængsel i ikke under 1 år og 6 måneder.

Der er ikke grundlag for betinget dom, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Danmark stod i foråret 2020 i en helt særlig situation, hvor staten åbnede for omfattende økonomisk støtte til bl.a. erhvervsdrivende, som var ramt af nedlukningen af samfundet. T misbrugte ordningen om lønkompen- sation for egen vindings skyld og bør idømmes ubetinget friheds- straf.

Det følger af lovændringen i 2022, at tillægsbøden fortsat som udgangspunkt skal fastsættes til det firedobbelte af den tilsigtede vinding. Der er derfor ikke grundlag for at ændre den ud- målte tillægsbøde.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er ved landsrettens dom fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 289 a ved i for- bindelse med ansøgninger om lønkompen- sation efter reglerne om virksomheder i økonomisk krise som følge af covid-19 at have givet urigtige eller vildledende oplysninger til Erhvervs-

styrelsen. Landsretten har efter de nu ophævede bestemmelser i straffelovens § 81 d, stk. 2 og 3, fastsat straffen til fængsel i 2 år og en tillægsbøde på 1.125.000 kr.

For Højesteret angår sagen udmåling af frihedsstraf og fastsættelse af tillægsbøde.

Generelt om retsgrundlaget

Ved lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af bl.a. straffeloven blev der som straffelovens § 81 d indsat bestemmelser om skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Det fulgte af § 81 d, stk. 1, at straffen for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i straffeloven kunne forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen havde baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Hvis overtrædelsen havde fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget var opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, fulgte det af bestemmelsen i stk. 2, at straffen kunne forhøjes således, at den blev fire gange så høj. Af bestemmelsen i stk. 3 fulgte, at der ved udmåling af tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelser omfattet af § 81 d, stk. 2, skulle lægges vægt på den opnåede eller tilsigtede vinding.

Af forarbejderne til 81 d, stk. 1, fremgik, at strafniveauet for lovovertrædelser omfattet af denne bestemmelse forudsattes forhøjet til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Af forarbejderne til stk. 2 fulgte, at strafniveauet for lovovertrædelser omfattet af denne bestemmelse forudsattes at være fire gange så højt i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for de nævnte tilsvarende overtrædelser. Det samme udgangspunkt om firedobling fulgte af forarbejderne til bestemmelsen i stk. 3 med hensyn til tillægsbøde i forbindelse med lovovertrædelser omfattet af stk. 2, og det var forudsat, at tillægsbøde almindeligvis skulle idømmes som tillægsstraf i alle tilfælde, hvor en fysisk person idømmes betinget eller ubetinget fængselsstraf.

Bestemmelsen i § 81 d skulle efter § 4, stk. 4, i ændringsloven fra 2020 ophæves den 1. marts 2021. I forarbejderne til bestemmelsen var det forudsat, at den skærpede straf skulle gælde

også i sager, der først blev pådømt efter den 1. marts 2021, men hvor forholdet var begået inden dette tidspunkt. Der blev i den forbindelse henvist til straffelovens § 3, stk. 1, 2. pkt., om tilfælde, hvor ophøret af en straffebestemmelse beror på ydre, strafskylden uvedkommende forhold.

Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af bl.a. straffeloven blev tidspunktet for ophævelse af § 81 d ændret til den 1. januar 2022. Bestemmelsen er herefter ophævet fra dette tidspunkt, men den anførte forudsætning i 2020-loven om strafudmåling i sager, der pådømmes efter ophævelsen, må anses for opretholdt.

Ved lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af bl.a. straffeloven er der af hensyn til belægsforholdene i Kriminalforsorgens institutioner fastsat en særlig ordning med hensyn til straf for forhold omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 1, der pådømmes fra og med den 1. juli 2022 (men er begået, mens § 81 d var i kraft). I sådanne forhold skal der ikke ske strafskærpelse efter § 81 d, stk. 2, mens bestemmelsen i § 81 d, stk. 3, fortsat skal finde anvendelse. I lovens forarbejder er det forudsat, at der i stedet for efter § 81 d, stk. 2, alene skal ske skærpelse efter stk. 1, dvs. som udgangspunkt til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Højesteret bemærker, at ophævelsen af straffelovens § 81 d den 1. januar 2022 bygger på den såkaldte ”solnedgangsklausul” i 2020-lovens § 4, stk. 4 (som ændret ved 2021-loven), dvs. på lovgivningsmagts vurdering af, hvor længe det i lyset af covid-19-epidemien i Danmark var nødvendigt at opretholde den særlige strafskærpelse. Ophøret af bestemmelsens gyldighed beror derfor på ydre, strafskylden uvedkommende forhold. Det følger herefter af straffelovens § 3, stk. 1, 2. pkt. – som også forudsat i forarbejderne til 2020-loven – at forhold, der er begået, mens § 81 d var i kraft, men som pådømmes efter dette tidspunkt, skal bedømmes efter § 81 d. Særligt for sager, der pådømmes efter den 1. juli 2022, gælder som følge af lovændringen i 2022, at der ikke skal ske strafskærpelse efter § 81 d, stk. 2, mens § 81 d, stk. 1 og 3, fortsat skal anvendes.

Ts sag

De forhold, som T er kendt skyldig i, er begået, mens straffelovens § 81 d var i kraft, og forholdene er omfattet af bestemmelsens stk. 2, jf. stk. 1. Da sagen først pådømmes endeligt ved Højesterets dom, skal der imidlertid tages højde for det, der følger af lovændringen i 2022. Det indebærer, at udgangspunktet for udmåling af frihedsstraf er en fordobling – og ikke en firedobling – i forhold til den straf, der ville være fastsat for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, mens til lægsbøden skal fastsættes i overensstemmelse med § 81 d, stk. 3, som affattet ved lovændringen i 2020.

Byretten og landsretten har fundet det bevist, at T har søgt om lønkompensation for 286.920,07 kr., selv om han vidste, at hans virksomhed ikke var berettiget til det. Bevisresultatet, som Højesteret ikke kan efterprøve, må forstås således, at det er lagt til grund, at heller ikke T har modtaget løn for den periode, som han søgte om lønkompensation for, og at han derfor under alle omstændigheder har afgivet urigtige oplysninger om egne lønforhold. Det er som følge heraf uden betydning, om han var i god tro med hensyn til, om han som kapitalejer overhovedet kunne være berettiget til lønkompensation, og sagen angår derfor svig for et samlet beløb af ca. 285.000 kr.

Med hensyn til straffastsættelsen bemærker Højesteret, at T, efter at Erhvervsstyrelsen havde afslået hans ansøgning af 4. april 2020, den 6. maj 2020 på ny søgte om lønkompensation for C, D og E og igen afgav urigtige oplysninger om deres lønforhold. Det kan ikke tillægges betydning, at det ikke lykkedes at få udbetalt noget beløb.

Højesteret finder herefter, at straffen bør fastsættes til fængsel i 1 år. Der er ikke i forarbejderne til straffelovens § 81 d eller til lovændringen i 2022 grundlag for, at der skal udvises tilbageholdenhed med anvendelse af betinget straf, herunder med vilkår om samfundstjeneste, hvis betingelserne for dette i øvrigt er opfyldt, jf. herved lov nr. 152 af 18. februar 2015 om ændring af bl.a. straffeloven (samfundstjeneste m.v.). Efter en samlet vurdering af karakteren af de begåede forhold, frihedsstraffens længde og oplysningerne om Ts personlige forhold finder Højesteret, at der bør idømmes en betinget straf med vilkår om samfundstjeneste som nedenfor bestemt.

Højesteret tiltræder, at tillægsbøden er fastsat som sket.

Thi kendes for ret:

T straffes med fængsel i 1 år.

Fuldbyrdelsen af straffen udsættes og bortfalder efter en prøvetid på 2 år på vilkår, at T i prøvetiden ikke begår strafbart forhold, at han i prøvetiden undergiver sig tilsyn af Kriminalforsorgen, og at han udfører ulønnet samfundstjeneste i 200 timer inden for en længstetid på 1 år.

I øvrigt stadfæstes landsrettens dom.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.